

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

วรรณคดีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ เพราะเป็นเครื่องแสดงความเจริญของสังคมหรือชาติบ้านเมืองแต่ละยุคแต่ละสมัย ประชาชนมีความเป็นอยู่ ความคิด และความรู้สึกอย่างไรย่อมมองเห็นได้จากวรรณกรรมทั้งสิ้น (อุคม หนูทอง, ม.ป.ป. : บทนำ) วรรณกรรมทำหน้าที่เสมือนแว่นขยายที่ส่องให้เห็นประเพณี ความนิยม และความเป็นไปในสมัยก่อน (พระยาอนุমানราชชน, 2516 : 138) แม้เรามีตำราประวัติศาสตร์แต่ประวัติศาสตร์เป็นเพียงบันทึกเหตุการณ์ภายนอกที่เกิดขึ้นแล้วเท่านั้น ส่วนความรู้สึกนึกคิดและสภาพจิตใจอันเป็นสมุฐานของเหตุการณ์ที่ปรากฏออกมาภายนอกหาได้บันทึกไว้ไม่ (วิทย์ ศิวศิริยานนท์, 2518 : 193)

วรรณกรรมทุกชาติทุกภาษาไม่ว่าจะเป็นชาติที่ด้อยความเจริญ เช่น ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ หรือคนป่า หรือในกลุ่มชนของชาติที่เจริญแล้วในยุโรปและอเมริกา มักสะท้อนให้เห็นความเชื่อทางไสยศาสตร์เสมอ ทั้งนี้เพราะมีความเชื่อเรื่องนี้มาแต่บรรพกาล และความเชื่อดังกล่าวได้ฝังลึกลงในจิตใจ ตลอดจนความคิดคำนึงของคนในสังคม (พระยาอนุমানราชชน, 2516 : 161) สืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันนี้

ในตำนานกรีกมีความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ปรากฏอยู่ วรรณกรรมที่รู้จักกันแพร่หลายคือตำนานของเซอซี (Circe) ผู้สาบมมนุษย์ให้กลายเป็นสัตว์ หรือเรื่องของแฮคแคท (Hecate) เทพเจ้าแห่งไสยศาสตร์ของกรีกมักสิงสถิตความที่ต่าง ๆ เช่น ทางแยก หลุมฝังศพ หรือห้องเพ็ญในเวลากลางคืน โดยมีสุนัชเพ้าทอนเป็นสัตยูญาณ (Bacon E. Elizabeth, 1974 : 83) นอกจากนี้มหากาพย์เรื่องอีเลียด (Iliad) ยังกล่าวถึงความเชื่อทางไสยศาสตร์ เช่น สงครามระหว่างชาวสปาร์ตากับชาวทรอย เกิดขึ้นเพราะความขัดแย้งของเทพเจ้าตลอดเวลา 10 ปี เทพเจ้ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำสงคราม แนวคิดเกี่ยวกับไสยศาสตร์ปรากฏในมหากาพย์โอดิสซีย์ (Odyssey)

วรรณกรรมอังกฤษมีเรื่องความเชื่อทางไสยศาสตร์เช่นกัน เช่น เรื่องแมกเบ็ธ (Macbeth) ของวิลเลียม เชกสเปียร์ (William Shakespere) กล่าวถึง แม่มด ปิศาจ เวทมนตร์คาถา การทำนาย ความเชื่อเรื่องโชคกลางของแมกเบ็ธ (ซึ่งเป็นลักษณะประจำสมัยของเชกสเปียร์ด้วย) เป็นสาเหตุให้แมกเบ็ธต้องต่อสู้กับศึกในอกก่อนที่จะปลงพระชนม์ชีพของพระราชา (วิทย์ ศิวศรียานนท์, 2518 : 158) แสดงให้เห็นว่าความเชื่อทางไสยศาสตร์เป็นสาเหตุสำคัญของพฤติกรรม

วรรณกรรมไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน มีความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์เป็นอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งไม่มีตัวตน และเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้อาจบันดาลให้เกิดคุณโทษได้ ความเชื่อเหล่านี้ปรากฏเด่นชัดในวิถีชีวิตของคนไทยสมัยนั้น ดังความในศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่หนึ่ง ด้านที่สาม บรรทัดที่หกถึงสิบ กล่าวถึงความเชื่อไว้ว่า

.....มีพระชะงูผี เพหยคาในเขอันนั้น
เป็นใหญ่กว่าทุกผีในเมืองนี้ ชุนผู้ใด
ถือเมืองสุโขทัยนี้แล้ว ไหว้ผีลี้ถูก
เมืองนี้เที่ยง เมืองนี้ดี ผีไหว้ผีลี้ถูก
ผีในเขอันนั้นบ่คุ้มเกรง เมืองนี้หาย.....

ความดังกล่าวแสดงถึงความเชื่อทางไสยศาสตร์เกี่ยวกับอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผีसाงเทวดาซึ่งมีอิทธิพลต่อชีวิตของชาวสุโขทัยจึงมีพฤติกรรมเช่นนั้น

วรรณกรรมอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีทั้งวรรณกรรมพื้นบ้านแท้ ๆ ของไทย เช่น ลิลิตพระลอ ชุนช้างชุนแผน และไกรทอง วรรณกรรมที่รับอิทธิพลจากต่างชาติ เช่น ลิลิตโองการแช่งน้ำ สมุทรโฆษคำฉันท์ อีเหนา รามเกียรติ์ ฯลฯ กล่าวถึงการผจญภัยอันมีเหตุแปลกพิสดาร เช่น การเหาะ การแปลงกาย อิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ เวทมนตร์คาถา การใช้อำนาจลึกลับบังคับภูติผี ปิศาจ ให้กระทำตามที่มีอำนาจอิทธิฤทธิ์ของอมมนุษย์ การอดคดวงใจไว้ในสิ่งอื่น การชุบชีวิต การทำนายโชคชะตา และลางสังหรณ์ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งเหลือวิสัยทั้งสิ้น

ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์มีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหลังสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้รับอิทธิพลวรรณกรรมตะวันตก มีวรรณกรรมอีกหลายเรื่องกล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ เช่น กนกนคร พระราชนิพนธ์ของ น.ม.ส. กล่าวถึงเทพบุตรอำนาจคำสาป วิญญาณ เช่น การเปลี่ยนวิญญาณเข้าในร่างใหม่ ตอนนางกนกเรขาแห่งเมืองอินทราลัย เข้าสิงสู่ร่างนางกนกเรขาแห่งเมืองกนกนคร หรือเรื่องมัทนะพาธา พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีความเชื่อเรื่องคำสาป อำนาจศักดิ์สิทธิ์ การแปลงกาย เช่น ตอนสุเทษณ์เทพบุตรสาปนางมัทนาให้จุติเป็นดอกกุหลาบและกลายร่างเป็นมนุษย์ได้ เมื่อพบความรัก และต้องการจะพ้นคำสาปเมื่อรับรักสุเทษณ์เทพบุตร นอกจากนี้มีเรื่องพระนลคำหลวง อิลราชคำฉันท เป็นต้น

จากวรรณกรรมที่กล่าวและอ้างถึง เป็นหลักฐานสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลความเชื่อทางไสยศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย กวีสะท้อนสภาพความเป็นไปของสังคม โดยเฉพาะความเชื่อทางไสยศาสตร์ที่กวีสอดแทรกไว้ในวรรณกรรมเรื่องต่าง ๆ เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าไสยศาสตร์มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวไทย ไม่ว่าจะสังคมชนบทหรือสังคมเมือง และตั้งแต่สามัญชนจนถึงราชสำนัก

ไสยศาสตร์ไม่ได้ปรากฏเฉพาะในวรรณกรรมที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นวรรณคดีเท่านั้น แม้ในวรรณกรรมท้องถิ่นซึ่งเป็นที่นิยมในหมู่ชาวบ้านต่างก็มีความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์อยู่ไม่น้อย

วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ก็เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะวรรณกรรมประเภทนิทาน กวีมักสอดแทรกเรื่องไสยศาสตร์เอาไว้อย่างน่าสนใจและน่าศึกษาอย่างยิ่ง

การที่กวีสอดแทรกความเชื่อทางไสยศาสตร์ไว้ในวรรณกรรมอย่างมากมายเช่นนี้ เพราะ "วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน วรรณกรรมเป็นงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ จึงมีความสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ผู้สร้างแสดงออกบางส่วนในวรรณกรรม" จึงกล่าวได้ว่า วรรณกรรมทุกเรื่องเป็นงานที่อยู่ใต้อิทธิพลของเงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ ของสังคมทั้งรูปแบบและเนื้อหาของวรรณกรรมย่อมผูกพันกับสังคมเป็นปัจจัยเอื้อแก่กันและกัน (สมพร มั่นตะสูตร, 2524 : 1)

ดังนั้นวรรณกรรมกับสังคมจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่นจนมีผู้กล่าวว่า
 "เราควรวรรณกรรมได้จากสังคม คุณสังคมได้จากวรรณกรรม" (เสถียร จันทิมาธร,
 2517 : 2)

ยิ่งกว่านี้ยิ่งถือได้ว่า "การเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นปัจจุบัน
 เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าวรรณกรรมท้องถิ่นนั้นมีคุณค่าแก่การศึกษา" (ทรงศักดิ์ ปรากฏวัฒนกุล,
 2519 : 1)

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องไสยศาสตร์ในวรรณกรรม
 ท้องถิ่นภาคใต้ เพราะตระหนักในคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น ประกอบกับยังไม่มีผู้ใดศึกษาเรื่องนี้
 อย่างลึกซึ้ง นอกจากกล่าวไว้อย่างกว้าง ๆ ในการวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้บางเรื่อง
 เท่านั้น

เอกสารประกอบการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาไสยศาสตร์ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ มีเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ
 ทางไสยศาสตร์และวรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งผู้ศึกษาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหรือเอกสาร
 อ้างอิงดังนี้

แพทย์ สารีบุตร (2514) ได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมไสยศาสตร์ว่าเป็น
 วิทยาศาสตร์สาขาหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับเวทมนตร์คาถา การเสกเป่า ให้บังเกิดอิทธิฤทธิ์ สามารถ
 บันดาลให้เป็นไปตามที่ต้องการ ได้แบ่งกลุ่มบุคคลที่เชื่อไสยศาสตร์เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เชื่อ
 โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลใด ๆ กลุ่มนี้ได้รับการศึกษาน้อย และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ได้รับการศึกษาดี
 พยายามไตร่ตรองค้นคว้าหาเหตุผลได้จึงเชื่อ การใช้เวทมนตร์คาถาให้ได้ผลก็ต้องทำจิตใจให้
 เป็นสมาธิ วิธีกำหนดจิตให้เป็นสมาธิโดยการเพ่งกลืน

พระยาอนุนามราชาชน (2515 : 222-237) ได้ให้ความรู้เรื่องไสยศาสตร์
 (Magic) และความเชื่อในสิ่งลึกลับ (Superstition) ว่าไสยศาสตร์เป็นความรู้เพื่อ

บังคับหรือป้องกันสิ่งเหนือธรรมชาติให้เป็นไปตามความประสงค์ที่ต้องการ และแยก 2 อย่างคือไสยศาสตร์ขาว (White Magic) เป็นเรื่องแก้ ป้องกันเหตุร้ายซึ่งถือว่าเป็นเสนียดจัญไร ตลอดจนการขับไล่สิ่งร้ายโดยเข้าใจว่าเป็นผีให้หนีไป ไสยศาสตร์ดำ (Black Magic) เป็นเรื่องราวที่ให้ความรู้ทางไสยศาสตร์ทำร้ายผู้อื่น

ทัศนีย์ สุจินะพงษ์ (2519) ได้ศึกษาไสยศาสตร์ในเสภาขุนช้างขุนแผน เป็นการศึกษาวิจัยลักษณะ บทบาทของไสยศาสตร์ เพื่อทราบลักษณะทั่วไปของวรรณคดีเรื่องนี้ การใช้ไสยศาสตร์เพื่อทราบลักษณะทั่วไปของวรรณคดีเรื่องนี้ การใช้ไสยศาสตร์เพื่อประโยชน์ในเสภาขุนช้างขุนแผนกับวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ ที่อยู่สมัยใกล้เคียง โดยอาศัยไสยศาสตร์ในวิชามานุษยวิทยาสำหรับอธิบายไสยศาสตร์ นำข้อมูลเกี่ยวกับไสยศาสตร์ทุกเรื่องมาวิจัยและแยกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นพวก ๆ เพื่อศึกษาลักษณะร่วมของเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้มาวิเคราะห์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าในเรื่องเสภาขุนช้างขุนแผน กวีใช้ไสยศาสตร์ดำและไสยศาสตร์ขาวในเชิงวรรณคดีกวีใช้ไสยศาสตร์ 3 ลักษณะเป็นพระเอก คำเนินเรื่องได้รัดกุมเพื่อให้เหตุการณ์นั้นสมเหตุสมผล

เรไร สืบสุข (2521) ได้ศึกษาไสยศาสตร์ในวรรณคดีไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น (2325-2394) ได้ศึกษาวิจัยลักษณะบทบาทของไสยศาสตร์เพื่อทราบลักษณะทั่วไปของวรรณคดีตามความคิดของกวีเกี่ยวกับอิทธิพลของไสยศาสตร์ที่มีผลต่องานวรรณคดีในการดำเนินเรื่อง การสร้างตัวละคร และสัญลักษณ์ การแสดงออกเกี่ยวกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ เช่น ประเพณีในชีวิตประจำวัน ประเพณีสังคม ผลการศึกษาสรุปได้ว่าไสยศาสตร์มีผลต่อการสร้างงานของกวีเกี่ยวกับการดำเนินเรื่อง การสร้างตัวละคร การใช้สัญลักษณ์ และไสยศาสตร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสมัยนั้น

จิราภรณ์ ภัทรภาณุภัทร (2528) ได้ศึกษาสถานภาพความเชื่อของไทย ศึกษาคติความเชื่อของไทย ความเป็นมาของประวัติศาสตร์ แบ่งความเชื่อตามทัศนะของนักวิชาการสรุปได้ 2 อย่างคือ ความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติ และความเชื่อเรื่องธรรมชาติ ศึกษาคติความเชื่อโดยแบ่งตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ในการศึกษาอาศัยวัฒนธรรมพื้นฐานที่มีอยู่ก่อนผสมกับ

วัฒนธรรมอื่น ๆ ทำให้เกิดวัฒนธรรมแตกต่างกันไป วิเคราะห์สถานการณ์ภาพความเชื่อของไทยออกเป็น 3 ประการ ผลการศึกษา คติความเชื่อของไทยเป็นแบบผสมผสานถือเป็นความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ของสังคม เป็นตัวกำหนดประเภทและเจาะลึกลงไปในเรื่องนั้น ๆ

พุทธศาสนิกชน (2529 : 1-53) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของพุทธศาสนาและไสยศาสตร์ ความแตกต่างระหว่างไสยศาสตร์กับพุทธศาสนา ว่ามีความแตกต่างในความเหมือนไสยศาสตร์เข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวไทยตั้งแต่เกิดจนตาย

สุธินันท์ พงศ์ใหญ่ และคนอื่น ๆ (2521) กล่าวถึงโลกทัศน์ของชาวไทยภาคใต้โดยวิเคราะห์จากวรรณกรรมพื้นบ้านว่า มีที่มาของโลกทัศน์ชาวไทยภาคใต้มาจากศาสนา อาชีพ การอบรมถ่ายทอด สิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้

กัญญา จิตธรรม (2522) กล่าวถึงความเชื่อว่าการแบ่งความเชื่อตามที่นักวิชาการศึกษาจากวรรณคดีปรากฏความเชื่อดังนี้ ฤกษ์ยาม ผีसाงเทวดา ไสยศาสตร์ คาถาอาคม เรื่องนรกสวรรค์ ซาติภพ ยากกลางบ้าน การดูลักษณะของคนและสัตว์ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ความเชื่อเรื่องเคล็ด และการแก้เคล็ด

ขุนพันธ์รักษาเดช (2523 : 101-124) ได้ศึกษาความเชื่อทางไสยศาสตร์ของชาวไทยภาคใต้ว่า เป็นศาสตร์เกี่ยวกับเวทมนตร์คาถาที่แทรกในชีวิตของชาวไทยภาคใต้ตั้งแต่เกิดจนตาย เพราะเป็นเครื่องยึดมือและถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ความเชื่อทางไสยศาสตร์ที่ปรากฏในสังคมท้องถิ่นภาคใต้ เช่น เมตตามหานิยม การทรงเจ้าเข้าผี การบนบาน การลงเลขยันต์ ฯลฯ

จำเริญ แสงทองแซ (2523) ศึกษาโลกทัศน์ชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก โดยศึกษาใน 3 ประเด็นคือ โลกทัศน์ชาวไทยภาคใต้ในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ธวัช ปุณโฑทก (2525 : 308-381) ศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ด้านสังคมและประวัติศาสตร์ ลักษณะตัวอักษรที่ใช้บันทึกในวรรณกรรมท้องถิ่นพร้อมทั้งเสนอข้อคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมแต่ละประเภท เป็นแนวทางในการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น

อุดม หนูทอง (ม.ป.ป.) ได้ศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทนิทาน
 ประโลมโลก ศึกษาภูมิหลังของวรรณกรรม ลักษณะทั่วไปของวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ รวบรวม
 วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทนิทานประโลมโลก โดยสรุปเกี่ยวกับผู้แต่ง รูปแบบ บ่อเกิดของ
 วรรณกรรม และคุณค่า

การศึกษาเอกสารประกอบการศึกษา เป็นการศึกษาศาสตร์ในวรรณคดี แนวคิด
 เกี่ยวกับไสยศาสตร์ ตลอดจนความสัมพันธ์ของไสยศาสตร์กับสังคม เพื่อเป็นแนวทางสำหรับใช้
 ประกอบการศึกษาครั้งนี้ได้อย่างดี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะและจัดประเภทไสยศาสตร์ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับไสยศาสตร์ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้
3. เพื่อศึกษากลวิธีในการนำไสยศาสตร์มาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้
4. เพื่อศึกษาโลกทรรศน์เกี่ยวกับไสยศาสตร์ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้

ความสำคัญและประโยชน์

1. ทำให้ทราบลักษณะเฉพาะของเนื้อหาตลอดจนการจัดประเภทของไสยศาสตร์
 ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ได้อย่างดี
2. ทำให้ทราบกลวิธีในการนำไสยศาสตร์มาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ อันส่งผล
 ให้เข้าใจวรรณกรรมท้องถิ่นได้อย่างดียิ่งขึ้น
3. ทำให้ทราบโลกทรรศน์ของชาวไทยภาคใต้เกี่ยวกับไสยศาสตร์ซึ่งก่อให้เกิดผลดี
 ในด้านการพัฒนาท้องถิ่นในแง่การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคม
4. การศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ช่วยกระตุ้นสนับสนุนให้นำศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาศึกษา
 วิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ อันเป็นการขยายการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ได้อย่าง
 กว้างขวางขึ้น เป็นการเกื้อกูลและธำรงไว้ซึ่งสมบัติทางวรรณกรรมของชาติ

ขอบเขตการศึกษา

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะไสยศาสตร์ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เท่านั้น
2. ข้อมูลที่นำมาศึกษามีทั้งที่ปรากฏในต้นฉบับที่เป็นหนังสือชุด ฉบับคัดลอก และข้อมูลที่พิมพ์เผยแพร่ โดยสถาบันที่ส่งเสริมวัฒนธรรมต่าง ๆ มีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้
 - 2.1 วรรณกรรมที่ศึกษาค้นคว้านี้ เลือกเฉพาะที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหรือแสดง ความเชื่อทางไสยศาสตร์
 - 2.2 วรรณกรรมท้องถิ่นที่นำมาศึกษาเป็นฉบับที่มีเนื้อหาสมบูรณ์
 - 2.3 เป็นวรรณกรรมที่ได้รับการตรวจสอบ ปรึวรรค และ/หรือพิมพ์เผยแพร่ โดยสถาบันส่งเสริมวัฒนธรรมภาคใต้
 - 2.4 วรรณกรรมที่นำมาศึกษานั้นทักด้วยภาษาถิ่นได้
 - 2.5 วรรณกรรมที่มีสาระบ่งบอกถึงวิถีชีวิตของชาวไทยภาคใต้
3. จากเกณฑ์ ได้วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้มาศึกษาจำนวน 10 เรื่อง คือ
 - 3.1 โคนบุตร (เป็นหนังสือชุด) ฉบับของนางละม่อม แซ่โถง อยู่บ้านเลขที่ 81/5 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มอบให้เป็นสมบัติของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี
 - 3.2 รวงศรี ฉบับปรึวรรค เผยแพร่โดยศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ฉบับของพระเทพรัตนกวี (ก.ธรรมวร) เจ้าคณะจังหวัดสุราษฎร์ธานี
 - 3.3 ภัยทางสี่ ฉบับปรึวรรค เผยแพร่โดยศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ฉบับของนายแดง สองเมือง อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 5 ตำบลแม่น้ำ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 - 3.4 จำปาสี่ต้น ฉบับคัดลอกของสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา ฉบับของนางแย้ม กิจประสงค์ ภูมิลำเนาอยู่อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.5 พระรณเมรี ฉบับปริวรรต พิมพ์เผยแพร่โดยศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด นครศรีธรรมราช ฉบับของนายเรือง นาโน หมู่ที่ 1 ตำบลช้างซ้าย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.6 นายตัน ฉบับปริวรรต พิมพ์เผยแพร่โดยศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด นครศรีธรรมราช ฉบับของนายเชวง ไชยานุพงศ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.7 สุวรรณหงส์ยนต์ ฉบับหนังสืองานพระราชทานเพลิงศพของนางจือ สุขุมสุขภาร (จือ ลิมปิชาติ) ณ วัดธาตุทอง เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2524

3.8 โคลศักดิ์กุมาร ฉบับปริวรรต พิมพ์เผยแพร่โดยศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด สงขลา

3.9 มโนห์รานิบาด ฉบับพิมพ์เผยแพร่โดยวิทยาลัยวิชาการศึกษา และ วิทยาลัยครูสงขลา ฉบับของวัดมณีนิมิตวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

3.10 สุวรรณหงส์ ฉบับของหลวงพุทธราชศักดิ์ดา บ้านลำปำ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะเนื้อหาสาระที่ปรากฏในวรรณกรรมตามที่ระบุไว้ในขอบเขตการศึกษาเท่านั้น
2. วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ที่นำมาศึกษาครั้งนี้ บางฉบับเขียนอักษรวิธีเฉพาะถิ่นและสมัย แต่ในการอ้างอิงเขียนเป็นอักษรวิธีปัจจุบัน
3. จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เน้นการวิเคราะห์ มิได้เน้นการเก็บรวบรวมหรือปริวรรต
4. วรรณกรรมท้องถิ่นที่นำมาศึกษาถือเป็นข้อมูลปฐมภูมิ และเป็นตัวแทนของวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้
5. เลขหน้าในหนังสือเรื่องโคบุตรเป็นเลขที่ผู้ศึกษาเขียนขึ้นเองเมื่อถ่ายเอกสารแล้ว เพื่อใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

วรรณกรรม หมายถึง งานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่ใช้ภาษาเป็นสื่อกลาง ซึ่งมีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ในที่นี้หมายถึงวรรณกรรมนิทานประโลมโลกเท่านั้น

นิทานประโลมโลก หมายถึง วรรณกรรมประเภทนิทาน ซึ่งเขียนขึ้นเพื่อความบันเทิงใจ ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานและอาจแฝงแนวคิดที่ส่งเสริมจริยธรรมคตินิยมของคนสมัยก่อน

ไสยศาสตร์ หมายถึง ความเชื่อในอำนาจลึกลับหรือสิ่งเร้นลับ อำนาจเหนือธรรมชาติ เหนือมนุษย์ ที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ เช่น ความเชื่อเรื่องโชคลาง ภูติผีปิศาจ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ รวมทั้งพลังสมาธิ เป็นต้น

โลกทรรศน์ หมายถึง ภาพที่แลเห็นหยั่งเห็นสิ่งต่าง ๆ อันเกิดจากความรู้ ประสบการณ์ และวัฒนธรรมที่สืบทอดของแต่ละกลุ่มชนหรือบุคคล ในที่นี้จะศึกษาโลกทรรศน์เกี่ยวกับไสยศาสตร์เท่านั้น

กลวิธี หมายถึง วิธีอันมีชั้นเชิงของกวีแต่ละคน นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ งานประพันธ์ของตนให้มีคุณค่า เป็นที่น่าสนใจ และมีประสิทธิผลยิ่งกว่าการบอกเล่าธรรมดา ได้แก่ กลวิธีเกี่ยวกับการดำเนินเรื่อง การสร้างตัวละคร การสร้างฉากหรือบรรยากาศของเรื่อง

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) มีขั้นตอนในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ชั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 ศึกษาแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับไสยศาสตร์จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์วิทยากร

1.2 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์เพื่อประมวลความรู้เกี่ยวกับ
ขอบข่ายของไสยศาสตร์

1.3 สํารวจแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เพื่อพิจารณา
ตามเกณฑ์ที่กล่าวไว้ในขอบเขตการศึกษา

1.4 ศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทนิทานประโลมโลกจำนวน 10
เรื่อง ตามที่กล่าวไว้ในขอบเขตการศึกษา เพื่อประโยชน์ในการศึกษาตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์
โดยอาศัยเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้รู้

2. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมในชั้นที่ 1 ในแง่ไสยศาสตร์ที่ปรากฏในลักษณะ
ต่าง ๆ แล้วนำมาจัดประเภทของข้อมูลที่ปรากฏในวรรณกรรมและอธิบายจากเอกสารอ้างอิง

2.2 ศึกษากลวิธีการนำไสยศาสตร์มาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ซึ่งมีผลดังนี้

2.2.1 กลวิธีการนำไสยศาสตร์มาใช้ในการดำเนินเรื่อง

2.2.2 กลวิธีการนำไสยศาสตร์มาใช้ในการสร้างตัวละคร

2.2.3 การสร้างฉากและบรรยากาศจากความเชื่อทางไสยศาสตร์

2.3 ศึกษาโลกทัศน์เกี่ยวกับไสยศาสตร์ที่ปรากฏในวรรณกรรมอันก่อให้เกิด
พฤติกรรมทางไสยศาสตร์ดังนี้

2.3.1 การบนบาน การทรงเจ้าเข้าผี

2.3.2 ความฝัน การทำนายฝัน ลางสังหรณ์

2.3.3 อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ เช่น การเหาะเหินเดินอากาศ ฯลฯ

3. ชั้นสรุปและอภิปรายผล

เสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

3.1 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสรุป

3.2 นำข้อมูลจากการสรุปมาอภิปรายแสดงความคิดเห็น

3.3 ให้ข้อเสนอแนะ